

**КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОЗИЦІЇ НАЗК ЩОДО ПОДАННЯ
ДЕКЛАРАЦІЙ ОСОБОЮ, ЯКА ВТРАТИЛА СТАТУС СУБ'ЄКТА
ДЕКЛАРУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ПОСАДОВИХ ОСІБ
ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА)**

Негара Родіон Віталійович

*доктор філософії (PhD) в галузі права,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Даниленко-Негара Юлія Сергіївна

*кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри адміністративного і фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Відновлення компанії подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування в умовах правового режиму воєнного стану Законом України від 20.09.2023 № 3384-IX [1] (набрав чинності 12.10.2023) за попередні періоди 2021–2022 років та поточні періоди, зумовило виникнення великої кількості питань, своєчасне вирішення яких впливає на належне виконання суб'єктами декларування обов'язку щодо подання відповідних декларацій та якісне виконання повноважень спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції.

У зв'язку з тим, що зазначеним Законом України від 20.09.2023 № 3384-IX також було доповнено положення ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) [2] офіційним визначенням поняття «посадова особа юридичної особи публічного права», внаслідок чого, за інформацією Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), кількість декларантів зменшиться орієнтовно на 50 000 осіб [3], цілком логічно постало питання: чи потрібно подавати декларації, якщо особа перестала бути суб'єктом декларування у зв'язку зі зміною статусу юридичної особи публічного права, зокрема якщо до 12.10.2023 працівник юридичної особи публічного права вважався посадовою особою, і відповідно на нього поширювався обов'язок щодо подання декларацій, а після внесення змін, посадовою особою вже не вважається?

Відповідаючи на це питання НАЗК, у роз'ясненнях щодо фінансової доброчесності від 13.11.2023 № 4 [4, с. 54–55], зазначає, що ні, подавати декларації не потрібно, адже у цих випадках особа втрачає статус суб'єкта декларування і вимоги фінансового контролю більше не поширюються на неї.

Видається, що висловлена НАЗК позиція потребує детального аналізу, з метою визначення її відповідності положенням законодавства у сфері запобігання корупції, а також логічності, обґрунтованості та доцільності.

Головним аргументом позиції НАЗК є виключення особи з переліку суб'єктів декларування, що обумовлює звільнення особи з цього моменту від обов'язку подавати будь-які декларації, передбачені положеннями Закону. Іншими словами, якщо особу, до настанням визначеного законодавством терміну реалізації обов'язку щодо подання декларації (наприклад, до 01 квітня), виключено з переліку суб'єктів декларування, така особа звільняється від обов'язку подавати декларацію. Яскраво демонструє це наведений НАЗК приклад 1, що стосується помічників суддів, які з 18.10.2019 по 23.10.2020 вважались суб'єктами декларування, але у зв'язку з набранням чинності 24.10.2020 Законом України, відповідно до якого їх вилучено з числа таких суб'єктів, помічники суддів, а також особи, які звільнилися з цієї посади, не зобов'язані подавати декларації будь-якого виду [4, с. 54–55].

Поряд з цим, у випадку, що стосується зміни підходу до визначення посадових осіб юридичних осіб публічного права неможливо ігнорувати зупинення декларування на період воєнного стану, оскільки на момент необхідності виконання обов'язку щодо подання декларацій за 2021–2022 роки ці особи вважались суб'єктами декларування, і відповідно до цього повинні були виконати цей обов'язок за звичайних умов, але через зупинення декларування, виконання ними цього обов'язку було лише відтерміновано, перенесено на більш пізній строк, зокрема, положеннями Закону України від 08.07.2022 № 2381-IX, яким було зупинено декларування, встановлено, що декларації подаються протягом дев'яноста календарних днів з дня припинення чи скасування воєнного стану.

В підтвердження своєї позиції НАЗК наводить приклад 2, відповідно до якого керівників, заступників керівників самостійних структурних підрозділів, філій, інших працівників юридичних осіб публічного права, які мають повноваження здійснювати організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції, які були суб'єктами декларування до 11.10.2023 включно, але у зв'язку з набранням чинності Законом № 3384-IX, їхні посади вилучено з числа суб'єктів декларування, тому такі особи не зобов'язані подавати декларації будь-якого виду (у т. ч. декларації при звільненні, щорічні декларації за 2021, 2022, 2023 роки). Порівнюючи перший і другий приклади, очевидно, що вони є різнопорядковими, якщо перший – сформульовано за звичайних

умов законодавчих змін системи суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, у т.ч. обов'язок декларування, застосування яких до регулювання відповідних суспільних відносин є лінійним, то другий – надзвичайних умов, за яких обов'язковість декларування було не скасовано, а лише відтерміновано.

Враховуючи це, позиція НАЗК виглядає недостатньо обґрунтованою. Досліджувана позиція НАЗК є суперечливою також з огляду на неоднакове ставлення до працівників юридичних осіб публічного права, які вже не вважаються їх посадовими особами, але подали декларації до 12.10.2023 за 2021–2022 роки та, які не подавали їх. Так, протягом зупинення обов'язку щодо подання декларацій у суб'єктів декларування залишалось право на їх подання у добровільному порядку (очевидно, що окремі посадові особи юридичних осіб публічного права подавали декларації за 2021–2022 роки у добровільному порядку), але з урахуванням позиції НАЗК, після відновлення компанії декларування могли їх не подавати.

З урахуванням цього, одна частина працівників юридичних осіб публічного права, які після 12.10.2023 не вважаються їх посадовими особами, подали декларації за 2021–2022 роки, а інші – ні.

Видається, що забезпечення рівності таких працівників юридичних осіб публічного права та недопущення дискримінації можливо шляхом заборони здійснення контролю та проведення перевірок декларацій, поданих працівниками юридичних осіб публічного права, які вже не вважаються їх посадовими особами. Також допустимим та ефективним способом унеможливлення неоднакового ставлення до працівників юридичних осіб публічного права, які після 12.10.2023 не вважаються їх посадовими особами, є видалення, за їх письмовою заявою до НАЗК, декларацій, поданих за 2021–2022 роки, з публічної частини Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Підсумовуючи викладене необхідно зазначити, що офіційне роз'яснення НАЗК щодо подання декларації, якщо особа перестала бути суб'єктом декларування у зв'язку зі зміною статусу юридичної особи публічного права, зокрема до 12.10.2023 працівник юридичної особи публічного права вважався посадовою особою, і відповідно на нього поширювався обов'язок щодо подання декларацій, а після внесення змін, посадовою особою вже не вважається, не є беззаперечною. Водночас, враховуючи, що висловленою НАЗК позицією не погіршується положення працівників юридичних осіб публічного права, які не вважаються їх посадовими особами, її слід визначати допустимою, за умови унеможливлення неоднакового ставлення до працівників юридичних осіб публічного права, які після 12.10.2023 не вважаються їх посадовими особами, але подали декларації за 2021–2022 роки.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану: Закон України від 20.09.2023 р. № 3384-IX. Дата оновлення: 20.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-20#Text> (дата звернення 01.12.2024).

2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 08.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#top> (дата звернення 01.12.2024).

3. Закон про відновлення декларування скорочує кількість декларантів на 50 тисяч – НАЗК звернулось до Президента з пропозиціями змін. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/zakon-pro-vidnovlennya-deklaruvannya-skorochuye-kilkist-deklarantiv-na-50-tysyach-nazk-zvernulos-do-prezydenta-z-propozytsiyamy-zmin/> (дата звернення 01.12.2024).

4. Роз'яснення щодо фінансової доброчесності: застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунку) від 13.11.2023 № 4 (зі змінами): посібник Національного агентства з питань запобігання корупції станом на 10.01.2024. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/pdfjs/?file=/wp-content/uploads/Categories/de/fc/defc8acd1c0429683d0ecc13f40f58942c5a0840b29c79d1ac1ed36cbc4c44c957058448.pdf> (дата звернення 01.12.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-44>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Недохлєбов Іван Іванович

*викладач кафедри теорії та історії держави і права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Державна служба є основою функціонування будь-якої держави, адже саме через діяльність державних службовців здійснюються її функції та виконуються завдання.